

ગુજરાત સ્ટેટ લેવલ એલીજબીલીટી ટેસ્ટ

કોડ નં : ૨૩

વિષય : ગૃહ વિજ્ઞાન

અભ્યાસક્રમ અને નમૂનારૂપ પ્રશ્નો

Note: There will be two question papers, Paper—II and Paper—III. Paper-II shall consist of 50 objective type compulsory questions based on the subject selected by the candidate. Each question will carry 2 marks. Paper-III will consist of 75 objective type compulsory questions from the subject selected by the candidate. Each question will carry 2 marks. All questions of Paper-II and Paper-III will be compulsory, covering entire syllabus (including all electives, without options).

પ્રશ્નપત્ર - ૨ અને પ્રશ્નપત્ર - ૩(અ) (મધ્યવર્તી જુથ)

એકમ - I : ખાદ્ય પદાર્થ વિજ્ઞાન

- ખાદ્ય પદાર્થ જુથ
- ખાદ્ય પદાર્થની બનાવટ
- ખાદ્ય પરીરક્ષણ
- ખાદ્ય પદાર્થનું વિજ્ઞાન અને ખાદ્ય પદાર્થનું પૃથક્કરણ
- ખાદ્ય પદાર્થ પર થતી પ્રક્રિયાઓ (પ્રોસેસીંગ)

એકમ - II : પોષણ વિજ્ઞાન

- પોષણના મૂળભૂત તત્ત્વો
- પોષણને લગતી જીવરસાયણશાસ્ત્ર
- ખોરાકની સુક્ષ્મજીવવિજ્ઞાન
- ઉપચાર સંબંધી પોષણ

એકમ - III : સંસ્થાકિય વ્યવસ્થા

- ખાન-પાનની સંસ્થાઓની વ્યવસ્થા-હોસ્પીટલ/હોટલ/રેસ્ટોરન્ટ/કાફે અને ઘરની બહાર ખાનપાનની જોગવાઈ કરતી સંસ્થા
- સામાજિક સંસ્થાઓની વ્યવસ્થા- કુટુંબ એક સંસ્થા તરીકે,
- બાળ સંભાળ અને વૃદ્ધાશ્રમ, પંચાયત
- શૈક્ષણિક સંસ્થાઓની વ્યવસ્થા- બાલમંદિર, પ્રાથમિક અને માધ્યમિક શાળાઓ, ઉચ્ચતર શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ (કોલેજ અને યુનિવર્સિટીઓ)

This Gujarati translation of syllabus is based upon the English version available at www.msubaroda.ac.in which should be referred in case of any doubt.

શારિરીક, માનસિક અને સામાજીક રીતે જરૂરિયાતમંદ માટેની ખાસ સંસ્થાઓની વ્યવસ્થા સંસ્થા દ્વારા સામનો કરવો પડતો હોય તેવા પડકારો અને સમસ્યાઓ

એકમ - IV : વસ્ત્રો

વસ્ત્રોના સિદ્ધાંતો- વસ્ત્રો વિષેના સામાજીક-માનસિક પાસાંઓ
કાપડની પસંદગી, વસ્ત્રો અને કૌટુંબિક વસ્ત્રો
વસ્ત્રોની રચના- કપડાંનું રેખાચિત્ર (ડ્રાફ્ટીંગ) દોરવાના મૂળભુત સિદ્ધાંતો
ક્લેટ પેટર્ન અને ટ્રેપીંગની પદ્ધતિઓ
વણાટની ભાત (ડીઝાઈન) - સિદ્ધાંતો અને તત્ત્વો
કેશન ડીઝાઈન-કેશન ચક્ર, વ્યાપાર અને વ્યાણનો માલ
વણાટ માટેની વસ્તુઓ અને કપડાંની સંભાળ અને જાળવણી,
ઘોલાઈની વસ્તુઓ- પદ્ધતિઓ અને સાધનો

એકમ - V : વણાટ

બધાજ વણાટ માટેના રેષાઓ, તેના સામાન્ય ગુણધર્મો અને ઝીણવટભયું બંધારણ
કુદરતી અને કૃત્રિમ રેષાઓનું ઉત્પાદન અને તેના પર થતી પ્રક્રિયાઓ
તાંતણાઓની વ્યાખ્યા અને વર્ગીકરણ
તાંતણાઓની ઓળખ અને વિવિધ પ્રકારના કાપડ માટે તેનો ઉપયોગ
કાપડની રચના, જુદા જુદા પ્રકારનાં વણેલાં, વણાટ વગરના, ગુંથેલા અને રચનામાં
જુદી જુદી પદ્ધતિ વાપરીને બનાવાયેલાં કાપડના પ્રકારો અને તેની વ્યાખ્યા
તંતુઓની ચકાસણી, તંતુ અને કાપડ; ગુણવત્તા નિયમન અને
સંશોધન કરતી સંસ્થાઓ અને તેનું મહત્ત્વ

એકમ - VI : સાધન-સંપત્તિની વ્યવસ્થા

ગૃહવ્યવસ્થાનાં તત્ત્વો અને પગથિયાઓ
માનવિય સાધન સંપત્તિની વ્યવસ્થા- સાધન સંપત્તિનું વર્ગીકરણ
સાધન સંપત્તિના મૂળભુત લક્ષણો
કુટુંબમાં નિર્ણય લેવો - નિર્ણય લેવામાં આવતાં પગથિયાં,
સંઘર્ષ નિવારણની પદ્ધતિઓ
કાર્યસરળીકરણ : ઘરમાં કાર્યસરળીકરણનું મહત્ત્વ. મંડલના પરિવર્તનના તબક્કાઓ,
કાર્યસરળીકરણમાં વપરાતી સરળપેન-પેન્સિલની પદ્ધતિઓ
આવાસ, આંતરિક ચિત્રાંકન, આંતરિક ચિત્રાંકનના નિયમો, વિવિધ રંગો અને રંગયોજનાઓ
ગૃહ ઉપકરણો- પસંદગી અને સંભાળ

એકમ - VII : માનવ વિકાસ

બાળવિકાસ- સિદ્ધાંતો અને તબક્કાઓ
જીવનકાળ નો વિકાસ - માનવ વિકાસ અને વર્તનની થીયરીઓ
બાળ ઉછેર, સામાજિક વિકાસની પદ્ધતિઓ/પ્રણાલીઓ અને
શરૂઆતના બાળપણની સંભાળ અને શિક્ષણ- ઉદ્ભવતી તરાણો
બાળ અભ્યાસની અને મુલ્યાંકનની આગવી પદ્ધતિઓ
મહિલાઓનો અભ્યાસ, કુટુંબ કલ્યાણ કાર્યક્રમો - અર્વાચીન અભિગમ

એકમ - VIII : અવૈધિક શિક્ષણ અને વિસ્તરણ શિક્ષણ

ગૃહવિજ્ઞાનનો વૈધિક/અવૈધિક અને વિસ્તરણ શિક્ષણમાં ઇતિહાસ અને વિકાસ
કાર્યક્રમની થીયરી અને પદ્ધતિઓ/અભ્યાસક્રમનું આયોજન અને વિકાસ
વૈધિક/અવૈધિક અને વિસ્તરણ શિક્ષણની વ્યવસ્થા અને સંચાલન
વૈધિક/અવૈધિક અને વિસ્તરણ શિક્ષણનું નિયમન (મોનીટરીંગ),
નિરીક્ષણ અને મુલ્યાંકન
ભારતમાં ગૃહવિજ્ઞાનનું વ્યવસાયી કરણ વૈધિક/અવૈધિક/વિસ્તરણ શિક્ષણમાં માર્ગદર્શન અને
સલાહસૂચન ની થીયરી અને સિદ્ધાંતો
વૈધિક/અવૈધિક/વિસ્તરણમાં આવતી સમસ્યાઓ અને પડકારો

એકમ - IX : શૈક્ષણિક અને વિકાસશીલ આદાન-પ્રદાન(કમ્યુનિકેશન)

આદાન-પ્રદાનની વસ્તુકલ્પનાઓ અને તેનું વર્ગીકરણ
આદાન-પ્રદાનની ચીલાચાલુ રીતો અને સામગ્રીઓ-પસંદગી/બનાવટ અને ઉપયોગ
વિકાસશીલ આદાન-પ્રદાન માટેની યુક્તિપ્રયુક્તિ
ગૃહવિજ્ઞાન તરાણોમાં વર્ગમાં આદાન-પ્રદાન
બહાર અને જન સંપર્ક માટે આદાન-પ્રદાન
બહલાતા સમાજમાં આદાન-પ્રદાનમાં ફેરફાર અને પડકારો

એકમ - X : સંશોધનની પદ્ધતિઓ

ગૃહવિજ્ઞાનમાં સંશોધનની તરાણો
સંશોધન ચિત્રાંકન
સંશોધનના પ્રકારો
નમુનાની પદ્ધતિઓ
માહિતી એકત્ર કરવાના સાધનની પસંદગી અને બનાવટ
ચલના પ્રકાર અને તેની પસંદગી
માહિતી એકત્ર કરવી અને વર્ગીકરણ કરવું - સંજ્ઞા (કોડીંગ)
“પેરામેટ્રીક” અને “નોન પેરામેટ્રીક” આંકડાશાસ્ત્રના ઉપયોગથી માહિતીનું વિશ્લેષણ
અહેવાલ લખવો - માહિતીની રજૂઆત - અર્થઘટન કરવું અને ચર્ચા કરવી

પ્રશ્નપત્ર - ૩(બ)
[પસંદગી / વૈકલ્પિક]

વિકલ્પ - I : આહાર અને પોષણ

આહાર વિજ્ઞાન અને ગુણવત્તા નિયમન
સમગ્ર અને સૂક્ષ્મ પોષક તત્ત્વો
માનવ પોષણની જરૂરિયાતો
પોષણ પરિસ્થિતિને અંદાજીત કરવું
કુડ આયોટેકનોલોજી

વિકલ્પ - II : સંસ્થાકિય વ્યવસ્થા અને આહારશાસ્ત્ર

પ્રગતિશીલ વ્યવસ્થા અને સંચાલન
માનવિય સંસાધનોની વ્યવસ્થા
પ્રયોગાત્મક મોટાજથ્થાની રસોઈ
નાણાંકિય અને નફાની વ્યવસ્થા
જથ્થામાં ખોરાક બનાવવાની પદ્ધતિઓ
ખાન-પાન સેવાઓ અને ખોરાક પહોંચાડવાની રીત
ખરીદ-વ્યાણ
ઉપચાર સંબંધી આહાર

વિકલ્પ - III : બાળક અને માનવ વિકાસ

માનવ વિકાસ - એક સાચો અભિગમ (દૃષ્ટિકોણ)
માનવ વિકાસના નિયમો અને સિદ્ધાંતો
શરૂઆતના બાળપણની સંભાળ અને વિકાસ - યુક્તિપ્રયુક્તિ, નિયમન કરવું અને નિરીક્ષણ કરવું
ખાસ જરૂરિયાતવાળાં બાળકો અને જોખમવાળાં બાળકો (બાળ મગૂર, શેરીમાં રખડતા બાળકો,
બાળ શોષણ, લાંબી મુદતની બીમારીવાળાં બાળકો), ઈન્ટરવેન્શન કાર્યક્રમ
વિવિધ સંસ્કૃતિઓને અનુલક્ષીને જુદાં જુદાં કુટુંબમાં સમાજીકરણ
બાળકોના અંદાજીકરણમાં પ્રગતિશીલતા

વિકલ્પ - IV : વસ્ત્રો અને વણાટ

વણાટ રસાયણશાસ્ત્ર - તંતુઓ અને રંગો
તંતુઓ, તાંતણાંઓ અને કાપડને રંગકામ, છાપકામ, અને ઓપ પ્રક્રિયા
વણાટ અને પોશાક ઉદ્યોગ - ધંધાના સિદ્ધાંતો, ચોકસાઈ, ગુણવત્તા નિયંત્રણ કરતી
સંસ્થાઓ અને બજાર પરિસ્થિતિ
દુનિયાની ઐતિહાસીક અને પારંપારિક વણાટ- ભારતના મહત્ત્વ સાથે - વસ્ત્રો અને વણાટનો
અભ્યાસક્રમ અને ભણતર, અભ્યાસક્રમનું વિશ્લેષણ અને વિકાસ,
અભ્યાસની પદ્ધતિઓ અને સહાયક સામગ્રીઓ
ગ્રાહકો અને વણાટ અને વસ્ત્રો

વણાટ અને વસ્ત્રોમાં આધુનિક વિકાસ

વિકલ્પ - V : ઘર અને સમાજના સાધન-સંપત્તિની વ્યવસ્થા..

ગૃહવ્યવસ્થાની સંકલ્પના, કુટુંબમાં પદ્ધતિસરનો આરંભ ઈનપુટ,
પરિણામો (આઉટપુટ) અને પ્રતિસાદ (ફીડબેક)

કુટુંબના સાધન સંપત્તિઓ - સમય, શક્તિ અને પૈસા જેવાં સાધન સંપત્તિની વ્યવસ્થા,
સાધન સંપત્તિની મૂળભૂત લાક્ષણિકતાઓ, સાધન સંપત્તિને અસરકારક રીતે

ઉપયોગમાં લેવાની રીતો, કુટુંબ જીવન ચક્ર- સમય, શક્તિ અને
પૈસા જેવાં સાધન સંપત્તિની માંગ ઉપર અસર

“અરગોનોમીક્સ”ની સંકલ્પના - તેનું ઘરમાં મહત્ત્વ અને વપરાશ

માહિતી આદાન-પ્રદાન ની સંકલ્પના અને તેનું કુટુંબમાં મહત્ત્વ

માહિતી આદાન-પ્રદાન કરવાના ઉપાયો

કાર્યસરળીકરણની સંકલ્પના - તેનું ઘરમાં મહત્ત્વ, સાદી પેન અને પેન્સિલની પદ્ધતિઓ

ગ્રાહક શિક્ષણ - ગ્રાહક સુરક્ષાના કાયદાઓ, ગ્રાહક સુરક્ષામાં ગ્રાહક સોસાયટીનો ફાળો,
ભેળસેળના પ્રકાર, ભેળસેળને શોધવી

વિકલ્પ - VI : ગૃહવિજ્ઞાન વિસ્તરણ શિક્ષણ

ગૃહવિજ્ઞાનના વૈધિક શિક્ષણ માટે અભ્યાસક્રમનો વિકાસ

ગૃહવિજ્ઞાન ભણાવવા માટેની સામાન્ય અને વિશેષ રીતો

ગૃહવિજ્ઞાનના વૈધિક/અવૈધિક/પ્રૌઢ/વિસ્તરણ શિક્ષણને આગળ વધારવા
વપરાતી વસ્તુઓ અને માધ્યમો

ગૃહવિજ્ઞાનમાં અવૈધિક અને પ્રૌઢ શિક્ષણ

ગૃહવિજ્ઞાનમાં વિસ્તરણ શિક્ષણ

બદલાતાં ભારતમાં મહિલાઓ અને તેમના વિકાસ માટેનું આયોજન

ગૃહવિજ્ઞાન દ્વારા સ્વરોજગાર અને ઉદ્યોગ સાહસિકતા

ગૃહવિજ્ઞાનમાં વિસ્તરણ કાર્યક્રમ -

વૈધિક/અવૈધિક / પ્રૌઢ શિક્ષણ / વિસ્તરણ શિક્ષણ માટે માપ અને મુલ્યાંકન નિયંત્રીત કાર્ય અને
નિરીક્ષણ સાથે